

242678

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

รัตติกาล อินทอง

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมษายน 2554

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

รัตติกาล อินทอง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เมษายน 2554

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาล
เมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

รัตติกาล อินทอง

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

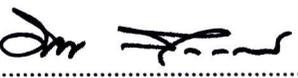
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....กรรมการ

.....

รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

.....กรรมการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

.....กรรมการ

นายประหยัด อนันต์ประดิษฐ์

26 เมษายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก คณะอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ประกอบด้วยรองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี ประธาน คณะกรรมการ ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ และนายประหยัด อนันต์ประดิษฐ์ คณะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ จนเสร็จสมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ในความกรุณาของ คุณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้ทำการถ่ายทอดวิชาการความรู้ต่างๆ ซึ่งมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งที่จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและประชาชนของผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณท่านนายกเทศมนตรี คณะผู้บริหารและผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มสตรีแม่บ้าน เยาวชน และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ซึ่งส่งผลให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับบิดา มารดาตลอดจนพี่น้องทุกคนที่ได้สนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอดจนประสบความสำเร็จ หากมีสิ่งใดผิดพลาดและขาดตกบกพร่อง ผู้วิจัยขออภัยเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และหวังว่าการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน เทศบาล ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของ
ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวรัตติกาล อินทอง

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

บทคัดย่อ

242678

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมกาทิ้งและ
การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ
มูลฝอยในครัวเรือนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
ในครัวเรือน รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลเมืองแม่
โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ด้วยวิธีการ
สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากครัวเรือนชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ จำนวน 382ครัวเรือน และศึกษาจาก
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เลือกไว้ โดยใช้แบบสอบถามสำหรับตัวแทนของสมาชิกในครัวเรือนใน
เทศบาลเมืองแม่โจ้ ใช้การสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลใช้
วิธีการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ไคว์แสดควร์ในการวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนกับความรู้
ความเข้าใจ ความตระหนัก การรับรู้ข่าวสาร บทบาทของผู้นำชุมชน การรณรงค์และการเข้าร่วมเป็น
สมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล มีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

242678

ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงแต่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนก่อนนำออกทิ้งและนำไปกำจัดต่อไป สำหรับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้พบว่ามีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในทุกขั้นตอน

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านการรณรงค์และด้านการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

แนวทางในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ได้จากการศึกษาคือการสร้างความตระหนักให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมทุกหมู่บ้านอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขและการควบคุมไม่ให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้น

242678

management. In the households, people have the behaviors in sorting wastes before disposal. For the people participation in household waste management was rarely found due to the lack of opportunity to people every step of participation.

Information received, the community leader, the solid waste management campaign and the member of organization have us relationship with the people participation in household solid wastes management.

The solution determination for developing the trends and measures to promote roles and increase participation degree of the community stakeholders in the solid wastes management is create a sense of environmental awareness for the community members. Encouraging every household in having opportunity to participate in household waste management.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดสำนักสาธารณะ	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม ความรู้และความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม	12
2.3 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน	18
2.4 แนวคิดเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย	25
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	34
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.3 พื้นที่ในการวิจัย	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
3.6 การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการศึกษาบริบทของการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล	44
4.2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจของประชาชน	51
4.3 ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	57
4.4 ความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	62
4.5 พฤติกรรมทิ้งขยะ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน	67
พฤติกรรมจัดการขยะในครัวเรือน	
4.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย	74
ในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	
4.7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	78
ในการจัดการขยะในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย	
จังหวัดเชียงใหม่	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	94
5.2 ประเด็นความรู้ที่ได้จากการวิจัย	96
5.3 อภิปรายผลการวิจัย	98
5.4 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	107

ญ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	113
ภาคผนวก ข แผนที่เทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่	125
ประวัติผู้เขียน	127

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 ปริมาณขยะของ เทศบาลเมืองแม่โจ้ ในปี 2549-2553	3
3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	37
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ เพศ สถานภาพและระดับการศึกษา	52
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	54
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ รายได้ต่อเดือนรายจ่ายต่อเดือน ภาระหนี้สิน และรายได้สุทธิ	54
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสภาพชุมชน พื้นที่ทิ้งขยะ ส่วนรวมของหมู่บ้าน สภาพลักษณะที่พักอาศัย และ พื้นที่กำจัดขยะบริเวณที่พักอาศัย	58
4.5 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	60
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	61
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชน	64
4.8 แสดงระดับความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน	65
4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	66
4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวม	67
4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทขยะในครัวเรือน	68
4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการทิ้งขยะใน ครัวเรือน	69
4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการนำขยะไปทิ้ง เพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัด	70

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.14 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงเวลาที่น่าขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บ	71
4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปจนจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะ	72
4.16 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขยายกับการนำกลับมาใช้ใหม่	73
4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจ	74
4.18 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน	79
4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน	80
4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากรถประชาสัมพันธ์ของเทศบาลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน	81
4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน	82
4.22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะในชุมชน	84
4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	85
4.24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแสดงปัจจัยด้านการณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล	86
4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับฟังการณรงค์จากเทศบาลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	88

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.26 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแสดงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของ เทศบาล	89
4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของเทศบาล กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในของประชาชน	90

สารบัญญภาพ

รูป	หน้า
2.1 แผนภาพรูปแบบการพัฒนาสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง	11
2.2 แผนที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	125
2.3 แผนที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	126